

DROTÁRSKE PIESNE Z OBCE VEĽKÉ ROVNÉ

KLAUDIA DŽAVÍKOVÁ – HANA URBANCOVÁ

Mgr. Klaudia Džavíková; Katedra hudobnej výchovy, Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Račianska 59, 813 34 Bratislava; e-mail: k.dzavikova@gmail.com

doc. PhDr. Hana Urbancová, DrSc.; Katedra hudobnej výchovy, Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Račianska 59, 813 34 Bratislava; e-mail: urbancova@fedu.uniba.sk

ABSTRACT

The village of Veľké Rovné (region of Považie), in north-western Slovakia, was originally one of those localities with a well-developed shepherd culture of the upland type. The first documents relating to a tinker craft in the village come from the 1820s. Later this village became a unique centre of the tinker trade, from which inhabitants went forth to practise their skills not only all over Slovakia but also in many other regions of Europe and overseas. Linked with the tinkers' profession was a distinctive tinkers' subculture, one component of which was traditional singing. The specific song repertoire associated with tinker craft is represented by a group of seven songs, which have been preserved in local memory in the village to the present day. This song group was taken as an object of analysis concerning the genesis of individual song types, style features as well as occasions for singing. In the all-Slovakian context this song group (as a whole) was not recorded in the older published sources, nor do the systematic studies of Slovak folk songs take account of it. The tinker songs belong to the category of occupational songs associated with traditional crafts.

Key words: tinker craft, tinker songs, genesis, style features, occasions for singing

O tradičnú piesňovú kultúru obce Veľké Rovné sa v minulosti zaujímali viacerí zberatelia, folkloristi a etnomuzikológovia, a to nielen zo Slovenska, ale aj zo susedných krajín, najmä z Čiech a Moravy či Maďarska. S veľkou pravdepodobnosťou sa na túto obec vzťahujú aj piesňové zápisy v jednej z prvých tlačených zbierok slovenských ľudových piesní, v edícii Jána Kollára *Národné spievanky* z 30. rokov 19. storočia. V tejto zbierke sa vyskytuje zmienka o speve žníc pri poľných prácach z obce Rovné v Trenčianskej stolici. Hoci nevieme s istotou potvrdiť, či ide o Veľké Rovné alebo o Košecké Rovné,

sú to lokality jedného regiónu – stredného Považia. Kollár uverejnil vo svojej zbierke 15 ukážok piesňových textov z Rovného, spojených so žatvou a dožinkami.¹

V monumentálnej piesňovej edícii z prelomu 19. a 20. storočia *Slovenské spevy* (1880 – 1926) sa nachádza 37 zápisov piesní z tejto obce. Tretí diel tejto edície obsahuje 32 piesní, zvyšné zápisy vyšli dodatočne v modernom kritickom vydaní tejto zbierky a boli sprístupnené v Dodatkoch (VI. diel). Všetky piesne zaznamenal slovenský zberateľ a učiteľ Anton Dobroslav Svoboda, rodák z Považskej Bystrice.²

Na začiatku 20. storočia uskutočnil terénne výskumy vo Veľkom Rovnom Leoš Janáček. Osobitne sa zaujímal o ťahavý spev ako fenomén, ktorý študoval na moravsko-slovenskom pomedzí. Na slovenskej strane navštívil viaceré lokality, medzi inými aj Veľké Rovné, kde zaznamenal výber z miestneho piesňového repertoáru. Úpravy ľudových piesní pre spev a klavír, ktoré Janáček vydal v hudobnej edícii *Dvacet šest balad lidových* (1922), obsahujú aj zápisy piesní z tejto obce. Časť edície s názvom „Lidová nokturna“ Janáček v podtitule označil ako „večerní zpěvy slovenského lidu z Rovného“.³

Tradičnej hudobnej kultúre stredného Považia sa dlhodobo venoval etnomuzikológ a dlhoročný rozhlasový redaktor Ondrej Demo. V jeho piesňovej zbierke *Z klenotnice slovenských ľudových piesní* (1981) sa nachádza spolu dvanásť piesní z Veľkého Rovného.⁴ Žánrová monografia *Žatevné a dožinkové piesne* (1969), ktorú O. Demo vydal v spolupráci s moravskou folkloristkou Olgou Hrabalovou, obsahuje šesť piesní z tejto obce, popri vysokom počte záznamov z ďalších lokalít stredného Považia.⁵

Dosiaľ uverejnené pramene dokumentujú piesňovú kultúru tejto obce v širšom žánrovom, tematickom aj funkcionálnom zábere. Súbor 55 piesní, ktoré sme získali excerpovaním dosiaľ vydaných piesňových zbierok, obsahuje viaceré piesňové kategórie: lúbstné piesne, humoristické piesne, balady, vojenské a regrútske piesne, pracovné piesne. Najväčšie zastúpenie v dosiaľ dokumentovanom piesňovom repertoári mali piesne spojené so sezónnou prácou v prírode a so zberom úrody: žatevné a dožinkové piesne, lúčne piesne (trávnice) a pastierske piesne.

V žiadnom z publikovaných prameňov sme sa však nestretli s piesňovými zápsmi, ktoré predstavujú špecifickú súčasť lokálnej piesňovej tradície – s piesňami drotárov, ktorí v tejto obci v minulosti pôsobili a z tejto obce odchádzali za prácou do zahraničia. Príspevok sa venuje tejto dosiaľ málo zverejnenej a sprístupnenej zložke tradičnej piesňovej kultúry lokality.

¹ KOLLÁR, Ján: *Národné spievanky*. I. diel. Ed. Eugen Pauliny. Bratislava : Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1953, s. 203-217, 700.

² GALKO, Ladislav (ed.): *Slovenské spevy*. Druhé doplnené, kritické a dokumentované vydanie. III. diel. Bratislava : Opus, 1976, č. 505-525, 587-597, 609. Tamtiež, VI. diel (Dodatky). Bratislava : Opus, 1983, č. 2106-2110.

³ JANÁČEK, Leoš: *Dvacet šest balad lidových*. Praha : Hudební matice umělecké besedy, 1922.

⁴ DEMO, Ondrej: *Z klenotnice slovenských ľudových piesní*. Bratislava : Opus, 1981, č. 329-340.

⁵ DEMO, Ondrej – HRABALOVÁ Olga: *Žatevné a dožinkové piesne*. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1971, č. 38, 68b, 73h, 77f, 79, 115.

Veľké Rovné ako centrum drotárskeho remesla

Obec Veľké Rovné (okr. Bytča) leží na severozápade Slovenska, uprostred pohoria Javorníkov, v kotline rieky Rovnianka. Patrí do Žilinského kraja a nachádza sa na rozhraní etnografických regiónov stredného Považia a Kysúc. Predstavuje typ koncovej dediny, v súčasnosti tu žije 3750 obyvateľov.

Prvá písomná zmienka o miestnej časti Rimanovica, ktorú pravdepodobne vlastnil rod Rimanovických, pochádza z roku 1408.⁶ O osade Rovné sa prvýkrát dozvedáme z daňového súpisu Trenčianskej župy z roku 1540.⁷ Išlo o územie valachov, ktoré v tomto období patrilo rodu Podmanických. Valasi boli usadení v najstaršej časti lokality – v Rimanovici. Dlhé obdobie obec patrila k pastierskym lokalitám s valašským obyvateľstvom.⁸ Od roku 1563 boli významnými vlastníkami obce Turzovci, ktorí odkúpili celé panstvo Bytče. Roku 1621 ich vystriedal bohatý rod Esterházyovcov. Počas tejto éry sa obec rozvíjala a prosperovala. Obyvatelia sa venovali chovu dobytky a oviec, roľníctvu, obchodovaniu s vlnou. Ich počet vzrástol v roku 1784 až na 4558 obyvateľov. V 18. storočí sa obec stala sídlom pobočky Slovenského učeného tovarištva (1792) – spoločnosti združujúcej prívržencov bernolákovského hnutia, s centrom v Trnave.

Významná etapa rozvoja obce nastúpila začiatkom 19. storočia, keď sa začalo v tejto lokalite rozvíjať drotárstvo. Prvý doklad o drotárskom remesle v obci pochádza z daňového súpisu z roku 1828.⁹ Postupne sa z tohto remesla stala silná miestna tradícia. Veľké Rovné sa považuje za stredisko drotárstva na Slovensku; drotári z tejto obce boli medzinárodne známi ako šikovní, zruční a podnikaví remeselníci. Dodnes žije v zahraničí veľa Rovňanov, ktorí ako potulní drotári odišli z materskej krajiny za prácou do iných regiónov Európy, aj do zámoria.

V minulosti bol počet drotárov v obci vysoký. Podľa historického výskumu z Veľkého Rovného odišlo 915 drotárov, a to tesne pred 1. svetovou vojnou.¹⁰ Pozornosť si obzvlášť zaslúžia malí drotárikovia – *džarkovia*, ktorí odchádzali do sveta spolu so staršími drotármi už ako 10- až 12-roční chlapci. Ich školenie v remesle a výchova boli veľmi prísne. Karol Guleja spomína vo svojej publikácii *Svet drotárov* popri Veľkom Rovnom aj ďalšie drotárske dediny v okolí, napríklad Dlhé Pole, Kolárovice, Štiavnik, z kysuckej oblasti napríklad obce Turzovka, Vysoká nad Kysucou, Podvysoká, Makov a ďalšie.¹¹ Všetky obce z tejto oblasti vytvorili územie, ktoré nesie ľudový názov *Drotária*.

Z chudobných lokalít odchádzali muži za prácou do Ruska, Poľska, Maďarska, Bulharska, Rakúska či Ameriky. Bolo pravidlom, že drotári odchádzali na miesta, kde už predtým pôsobili ich predchodcovia. Pritom najviac rozmiestnení v zahraničí boli drotári z Veľkého Rovného, ktorí chodili na Moravu, do Čiech, predovšetkým však do

⁶ *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku III*. Bratislava : Veda, vydavateľstvo SAV, 1978, s. 249.

⁷ ZEMENE, Marián: Z dejín obce Veľké Rovné. In: *Svetom. Zborník k 40. výročiu výrobného družstva vo Veľkom Rovnom*. Ed. Milan Ferko. Martin : Osveta, 1980, s. 141.

⁸ Dostupné na: <<http://www.velkerovne.sk/obec/historia-a-pamiatky>> (Hammer, 2017)

⁹ PAVLÍK, Anton: Z dejín obce Veľké Rovné. In: *Svetom. Zborník k 40. výročiu výrobného družstva vo Veľkom Rovnom*, Ref. 7, s. 78.

¹⁰ Dostupné na: <<http://www.velkerovne.sk/obec/drotarstvo>>

¹¹ GULEJA, Karol: *Svet drotárov*. Bratislava : Matica slovenská, 1992.

Ruska, USA, Rakúska, Nemecka, Maďarska, Švajčiarska i na Balkán. Drotári z vedľajších obcí, napríklad z Kolárovic či Štiavnika, chodili prevažne len do Čiech či Rakúska. Drotári z Kysúc odchádzali za prácou zasa na Moravu, do Čiech, Poľska, Maďarska, Nemecka, pričom niekoľkí z nich pôsobili aj v USA. Z obce Dlhé Pole pracovali iba v Nemecku.¹² Najväčší rozmach zaznamenali drotári pôsobiaci v Rusku, kde dokonca zakladali svoje vlastné dielne. Vyskytovali sa v Petrohrade, Moskve, Tbilisi, Baku, neskôr v Kyjeve, Volgograde, Sevastopoli, dokonca i na Sibíri v Omsku. Slovenskí drotári boli hrdí na svoj rodný kraj. V minulosti posielali finančné prostriedky nielen svojim rodinám, ale aj na podporu rôznych inštitúcií na Slovensku, kde bola potrebná finančná dotácia. Anton Pavlík píše, že rovnianski drotári prispeli na budovu Matice slovenskej a podporovali národné hnutie.¹³

K najznamejším výrobným produktom drotárov patrili predmety z drôtu, ktoré sa využívali v domácnostiach: podložky pod hrnce, stojany na fľaše, kvetinové stojany, vtáčie kletky, nosiče na pivo a pod. Patrili k nim ďalej výrobky z bieleho plechu: lopatky, odmerky, kotlíky, obedáre, strúhadlá, sitá, lisy, kanvice a rôzne nádoby; výrobky z pozinkovaného a čierneho plechu: korytá, krhly, kanvy, vane, plechy na pečenie, vedrá; zámočnícke výrobky: mreže, stožiare, obruče, závory a mnoho ďalších produktov.¹⁴

Počas 1. svetovej vojny podmienky na rozvoj drotárstva postupne upadali. Povojnová situácia, hospodárske a politické pomery spôsobili zánik drotárskej živnosti. Muži zostali bez práce a vracali sa naspäť domov. Vo Veľkom Rovnom sa napriek nepriaznivému stavu usilovali založiť svojpomocný drotársky podnik. Medzi hlavných širitelov tejto myšlienky, ešte počas svojho pôsobenia v Petrohrade, patrili rovnianský drotár Jozef Džavík. Prvé slovenské družstvo umeleckého, drôteného a plechárskeho priemyslu v Žiline bolo založené v roku 1920 na valnom zhromaždení vo Veľkej Bytči.¹⁵ Družstvo plánovalo postaviť výrobu na úroveň priemyselnej veľkovýroby, čo sa však ukázalo ako náročný zámer, pretože počet nezamestnaných drotárov dosiahol výšku okolo 10 000 mužov. Väčšie podniky pre ca 700 robotníkov boli založené vo Veľkom Rovnom a vo Vysokej nad Kysucou, menšie podniky vznikali v Turzovke a Kysuckom Novom Meste. Obyvatelia Veľkého Rovného sa snažili o prevádzkovanie fungujúceho podniku, ale bez väčšieho úspechu. Preto sa veľká časť mužov v tejto obci naďalej venovala drotárskemu remeslu, hoci už len formou podomového obchodovania.

Prvú národopisnú výstavu drotárstva spomína K. Guleja v knihe *Svet drotárov*, podobne aj prvý drotársky kongres, ktorý sa konal vo Veľkom Rovnom. Tento autor sa podieľal aj na významnom kroku obce, keď sa v roku 1941 vo Veľkom Rovnom podarilo založiť drotársko-plechové družstvo.¹⁶ Pod oficiálnym názvom Svojpomocné drotársko-plechové družstvo *Svetom* sa toto družstvo stalo úspešným moderným priemyselným podnikom a považuje sa za vrchol vývinu slovenského drotárstva.¹⁷

¹² PAVLÍK, Ref. 9, s. 98.

¹³ PAVLÍK, Ref. 9, s. 35.

¹⁴ GULEJA, Ref. 11, s. 51-52.

¹⁵ ZEMENE, Ref. 7, s. 13.

¹⁶ HAMMER, Ref. 8, s. 31.

¹⁷ Tamtiež.

V súčasnosti sa nachádza vo Veľkom Rovnom Múzeum Drotárie, ktoré je súčasťou Považského múzea v Žiline. Venuje sa dokumentácii a sprístupňovaniu tradícií drotárskeho remesla prostredníctvom zbierok drotárskych výrobkov či obrazových dokumentov o drotároch a spôsobe ich života. Tradíciu drotárov a ich špecifickú subkultúru približuje knižná monografia z oblasti literatúry faktu od autora Vladimíra Ferka (1925 – 2002), rodáka z tejto obce.¹⁸ Svet drotárov v podobe drotárskej ságy je spracovaný umeleckou formou v románe Vladimíra Ferka *Ako divé husi* (1994), na ktorom spolupracoval so synom Andrejom.¹⁹

Za kolísku drotárstva na Slovensku sa považujú regióny stredné Považie (najmä okolie Trenčína) a Kysuce, odkiaľ odchádzali už v 18. storočí muži za prácou do železných hút v Čechách a Sliezske, odkiaľ si prinášali aj prvé skúsenosti z práce s drôteným materiálom.²⁰ Drotárske remeslo bolo v minulosti rozšírené nielen na západnom Slovensku (stredné Považie a Kysuce, Ponitrie), ale aj v regiónoch východného Slovenska (Spiš, Šariš). Koncom roka 2019 bol za Slovenskú republiku zapísaný kultúrny prvok „drotárstvo – remeslo a umenie“ do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO.

Drotárske piesne ako súčasť lokálneho repertoáru

Český učiteľ a spisovateľ Karel Kálal (1860 – 1930) navštívil obec Veľké Rovné počas cesty po Slovensku. V cestopisnej publikácii *Na krásném Slovensku* z roku 1903 opisuje svoje pocity a dojmy z návštevy tejto obce:

„Z Vysoké jsem přišel do Rovného, největší drátenické dědiny. Večer jsem se procházel podle potoka a poslouchal lid na různých stranách zpívati. Několik šuhajců stoupalo na vysokou stráň a cestou si zpívalo. Byli to dráteníci, kteří se domů ze světa navrátili. Píseň jejich hlaholila do noční tmy a s výšky působila dojemně. Na vrchu si udělali oheň, jenž brzy zmohutněl a zdola se zdálo, jako by k samým hvězdám šlehal. Tak se mi zachtělo tam býti, přikládati syrovou chvoj a se šuhajci si zazpívati! [...] Vatra a při ní zpěv, to patří k milým slovenským obrázkům.“²¹

O piesňach slovenských drotárov boli dosiaľ k dispozícii len zlomkové informácie. Patria k nim sekundárne pramene v podobe náhodných správ a údajov o ich speve, rozptýlené v publikáciách rôzneho zamerania a obsahu. Boli to aj zmienky o konkrétnych piesňach, ktoré mali prevažne podobu záznamu textového incipitu piesne. Predovšetkým však chýbali primárne pramene. Ojedinelé záznamy piesní v podobe zápisov (transkripcií) textov, prípadne textov aj nápevov týchto piesní sa síce vyskytovali rozptýlene v rôznych spevníkoch a piesňových zbierkach, neboli však sústredené do

¹⁸ FERKO, Vladimír: *Svetom moje svetom. Slovenskí drotári doma i vo svete*. Bratislava : Tatran, 1978.

¹⁹ FERKO, Vladimír – FERKO, Andrej: *Ako divé husi. Román o pamäti*. Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1994.

²⁰ Drotárstvo. [Heslo.] In: *Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska 1*. Bratislava : Veda, vydavateľstvo SAV, 1995, s.108-109.

²¹ KÁLAL, Karel: *Na krásném Slovensku*. III. přepracované vydání. Praha : Nakladatelství L. Mazáč, 1929, s. 50-51.

jedného repertoárového celku. S tým súvisí aj skutočnosť, že dosiaľ chýbala základná charakteristika drotárskych piesní, ich hudobnej a textovej zložky, ale aj ich začlenenie do niektorého z klasifikačných systémov slovenských ľudových piesní.

Autori Alica Elscheková a Oskár Elschek v antológii *Slovenské ľudové piesne a nástrojová hudba* prinášajú základný klasifikačno-typologický systém, ktorý slúži na členenie repertoáru slovenských ľudových piesní na základe ich žánrovej, funkčnej či tematickej príslušnosti. Ukážky drotárskych piesní sa tu nevyskytujú, podobne ako sa tu nenachádza ani širšia skupina remeselníckych piesní. Príčina spočíva najmä v tom, že uvedený systém sa v najväčšej miere vzťahuje na ľudové piesne vymedzené na základe tzv. genetickej definície, pričom nezohľadňuje aj kategóriu novej piesňovej tvorby, semi-folklórnej (poloľudovej) a folklorizovanej (zľudovenej) piesne, kam možno zaradiť aj viaceré piesne zo skupiny remeselníckych piesní.

Lubica Droppová ako autorka encyklopedického hesla o piesňach drotárov poukazuje na skutočnosť, že tieto piesne sa síce viazali na lokality spojené s drotárskym remeslom, ale niektoré z nich boli súčasťou novšej vrstvy a patrili do celoslovenského repertoáru.²² Ako príklad uvádza drotársku pieseň *Ja som dobrý remeselník*, ktorej prvý známy zápis pochádza už z 30. rokov 19. storočia – nachádza sa v prvom diele Kollárovej edície piesňových textov *Národné spievanky* medzi piesňami o remeslách.²³ Táto pieseň sa neskôr opakovanne vyskytuje v dobových zbierkach slovenských ľudových piesní; jej kompletný hudobno-textový zápis sa nachádza, napríklad, v prvom diele edície *Slovenské spevy* z roku 1880.²⁴ (Príloha, Obr. 1, 3)

Vo Veľkom Rovnom sú dodnes známe piesne s tematikou drotárov a drotárskeho remesla. Udržiavajú sa tu ako súčasť lokálnej pamäti a pestujú sa na báze folklorizmu – tvoria súčasť repertoáru miestnej folklórnej skupiny Rovňan. V rámci nášho terénneho výskumu (máj – júl 2020) sme tieto piesne zaznamenali od miestnych nositeľov tradície – speváčok odlišných generačných vrstiev, ktoré boli alebo sú aktívne aj ako členky miestnej folklórnej skupiny. Z podania týchto speváčok sme získali sedem piesní o drotárstve: *A tam hore na Považí je prekrásna dolina, Drotári, drotári a já drotárka, Drotári, drotári jako dzivé husi, Ja som drotár od Žilini, Kedz sa drotár preč do sveta poberal, Pijú chlapi, pijú, Už ten moj mužiček z Ameriki idze.*

Piesne spievali Mária Malíková (nar. 1996), speváčka ľudových piesní a huslistka, aktívna členka miestnej folklórnej skupiny Rovňan z Veľkého Rovného, a Mária Gumančíková (nar. 1947), speváčka a pamätníčka, dlhoročná členka miestnej folklórnej skupiny. Obidve speváčky pochádzajú z obce Veľké Rovné.

Obyvatelia Veľkého Rovného považujú dnes drotárske piesne za veľmi vzácne a stále udržiavajú ich životnosť. Tieto piesne poznajú v obci starí i mladí, pretože sa naďalej tradujú a odovzdávajú medzi generáciami. Aj v súčasnosti sa tieto piesne spievajú pri rôznych príležitostiach, verejných i súkromných.

Poznatky k drotárskym piesňam a príležitostiam ich spevu poskytli tri informátorky – rodáčky z obce, ktoré pochádzajú z rodín drotárov. Dve z nich sú miestnymi pa-

²² Drotárske piesne. [Heslo.] In: *Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska 1*. Bratislava : Veda, vydavateľstvo SAV, 1995, s. 108. Pozri tiež: DROPPOVÁ, Lubica: Drotárske piesne. [Heslo.] Dostupné na internete: <<https://www.ludovakultura.sk/polozka-encyklopedie/drotarske-piesne/>>

²³ KOLLÁR, Ref. 1, s. 643-644.

²⁴ GALKO, Ref. 2, I. diel, 1972, č. 248, s. 292-293; IV. diel (Dodatky), 1978, č. 225, s. 168.

mätníci: Melánia Džavíková (nar. 1931) a Mária Gumančíková (nar. 1947); tretia informátorka Mária Sločíková (nar. 1962) je stále aktívnou členkou miestnej folklórnej skupiny a poznatky k piesňam získala od svojho otca, miestneho učiteľa.

Témy, ktoré sa spomínajú v textoch piesní, pochádzajú z bežného života drotára a jeho rodiny. Najčastejšie je to viera, láska k rodine, k rodnému kraju, vlastenectvo, práca, chudoba. Z pohľadu mužov sa v piesňach často opisuje dlhá cesta, namáhavá práca vo svete či opustenosť, z pohľadu žien zasa láska, samota a smútok.

Keď v minulosti drotári odchádzali z obce za prácou, lúčili sa so svojou rodinou, s priateľmi, s rodným krajom. Držala ich viera v Boha – traduje sa, že na remeni krošne mali znak kríža, ktorý symbolizoval Božiu ochranu. Na konci obce, kde stál kríž, sa drotár lúčil za spevu piesní. Piesne sprevádzali drotárov počas cestovania po svete, a zároveň im ulahčovali ich prácu.

Učiteľka Mária Sločíková hovorí:

„Je veľmi zaujímavé, že táto hudba, ktorá sprevádzala život Rovňancov pri všetkých príležitostiach, ktoré prežívali počas celého roka, sa objavila, keď sa vrátili potomkovia drotárov, ktorí sa odsťahovali do Ameriky. So slzami v očiach spievali tieto rovňanské piesne, ktoré ich naučili ich otcovia a dedkovia. Sprevádzali sa sami hrou na heligónke.“

Názov „Drotár“ malo aj vystúpenie, ktoré predvádzala miestna folklórna skupina Rovňan, pričom v repertoári sa nachádza dodnes. V tomto predstavení sa spievajú drotárske piesne, približuje sa odchod drotára do sveta, lúčenie s rodinou a rodným krajom. Informátorka Mária Gumančíková hovorí: *„Keď odchádzal drotár, spievalo sa: Kedz sa drotár preč do sveta poberal.“*

Drotárske piesne znázorňovali ťažký život obyčajných chudobných ľudí vo Veľkom Rovnom, ktorí tvrdo pracovali. Pieseň *Ja som drotár od Žiliny* opisuje životné podmienky miestnych ľudí: *„...samé kopce, holoty, chleba, masla, málo máme, pritem vela roboty.“*

Informátorka Melánia Džavíková konštatuje, že aj napriek chudobe a ťažkým životným podmienkam dokázali drotári svojou výnimočnou prácou pozdvihnúť život a úroveň svojich rodín, miestnych obyvateľov i celej obce. Zarobené peniaze investovali do výstavby domov, podnikov, kostola a podporovali mnohé ďalšie oblasti miestneho života.

Ku genéze a štýlovým znakom drotárskych piesní z obce Veľké Rovné

Repertoár drotárskych piesní sme podrobili hudobnoštýlovej analýze. Výsledky prinášajú poznatky o príslušnosti drotárskych piesní k určitým historickým vrstvám tradičného slovenského ľudového spevu.²⁵ Analýza hudobnej štruktúry ukázala, že tieto piesne možno zaradiť na rozhranie medzi starú a novú piesňovú kultúru, s výraznejšou prevahou novších vrstiev harmonickej piesne.

V repertoári drotárskych piesní sme identifikovali nevýrazné zastúpenie nápevov staršej piesňovej kultúry. Reprezentujú ich piesne tzv. valasko-pastierskej štýlovej

²⁵ ELSCHÉKOVÁ, Alica – ELSCHÉK, Oskár: *Úvod do štúdia slovenskej ľudovej hudby*. Bratislava : Hudobné centrum, 2007, s. 63-124.

vrstvy, ktoré súvisia s hudobnými dialektmi stredného Považia a Kysúc. Tieto nápevy tvoria v skupine drotárskych piesní len zlomok. Naznačujú však kontinuitu s predharmonickými štýlovými vrstvami, a to nielen v tonalite (kvinttonalita, tónový rad so zväčšenou kvartou), ale aj vo forme (otvorená 4-dielna aditívna forma ABCD) a v slabičnej stavbe (pravidelný 6-slabičný verš). Ide o relik, ktorý je odvodený od staršieho štýlového základu regionálnej piesňovej tradície. V našom súbore drotárskych piesní patrí k nim jediná pieseň, súvisiaca so žánrom vystahovaleckých piesní opierajúcich sa o starší regionálny fond nápevov. (Príloha, Príklad 7).

Prechodný typ medzi starou a novou piesňovou kultúrou reprezentujú dve piesne, ktoré v sebe kumulujú prvky oboch týchto hudobnoštýlových komplexov. Ide o prechodné kvinttonálno-harmonické nápevy s 5-dielnou formou otvoreného typu (ABCDE) a sylabickou stavbou v podobe pravidelného 6-slabičného verša alebo bisylabické kombinácie 5- a 6-slabičného verša. Túto stavebnú formu však možno previesť pomocou združovania jednotlivých dielov do väčších formových útvarov na 3-dielnu formovú štruktúru s dlhšími melodickými riadkami (12-slabičný, resp. kombinovaný 11- a 12-slabičný verš), s pripojeným záverečným tretím dielom s charakterom kódy (ABc). Jeden z nápevov spája so starou piesňovou kultúrou aj descendenčný typ melódie. (Príklady 5, 6)

Najpočetnejšie zastúpené sú nápevy novej piesňovej kultúry. Prevláda vrstva tradičnej (staršej) harmonickej piesne, ktorá sa vyznačuje kontinuitou niektorých štýlových prvkov so starou piesňovou kultúrou. Potvrdzujú to, napríklad, znaky vo forme nápevu a v stavbe verša (otvorená 4-dielnosť, 6-slabičnosť). Na druhej strane sa v týchto nápevoch stretávame už so znakmi štýlových vrstiev harmonickej piesne vo vyhranenej podobe. Patrí k nim, napríklad, uzavretá forma a symetrické riešenie stredného dielu, ktoré sa vyskytujú najmä v rozšírenej a typickej formovej schéme AABA, dlhé melodické riadky a heterosylabické verše (napríklad 11- až 15-slabičné štruktúry), široký ambitus siahajúci aj cez oktávu, oblúková melódika a pod. (Príklady 1 – 4)

Nahrávky drotárskych piesní, ktoré sme mali k dispozícii, poskytujú obraz o sólovom speve, resp. o prednese v unisone. V jednom prípade sa nachádza finálny tón nápevu na treťom stupni (Príklad 7), čo naznačuje relik spevu v paralelných (vrchných) terciách k vedúcemu hlasu s finálnym tónom na prvom stupni. Tieto piesne sa teda spievali aj viachlasne, pravdepodobne s využitím postupov harmonickej dvojhlasu.

Hoci ojedinelé staršie záznamy drotárskych piesní poukazujú na stabilnú metrickú schému (párne 2/4 a 4/4 metrum) a často aj rýchlejšie tempo, prednes speváčok z obce Veľké Rovné využíva vo veľkej miere metricky uvoľnený, ťahavý spev, s predĺženými rytmickými hodnotami v závere niektorých úsekov nápevu, prípadne nádychové pauzy, ktoré stabilnú metrickú schému narušajú. Piesne charakterizuje vo všeobecnosti prevaha pomalšieho tempa a prednes, do ktorého v rámci pevnej metrickej schémy prenikajú prvky parlando-rubato. Náznak zdobeného melodického línie, ktorý sa vyskytuje v interpretácii jednej zo speváčok, patrí pravdepodobne k individuálnym prednesovým znakom.

Skupinu siedmich drotárskych piesní z obce Veľké Rovné možno súhrnne charakterizovať ako repertoár, ktorý inklinuje k harmonickej piesni s relikom starších kvinttonálnych štruktúr, s prevahou 4-dielnej formy otvoreného aj uzavretého typu, so

slabičnou stavbou verša, ktorá osciluje medzi starou piesňovou kultúrou (pravidelný 6-slabičný verš) a novou piesňovou kultúrou (11- až 15-slabičné verše). Na základe týchto znakov možno považovať drotárske piesne za súčasť novších vrstiev tradičného slovenského spevu, pričom obsahujú aj niektoré typologicky staršie prvky, čím dokladajú vnútornú kontinuitu tohto repertoáru a jeho nadväznosť na domáci hudobnoštylový základ v podobe regionálneho (kvintotónne nápevy), ale najmä celoslovenského (harmonické nápevy staršieho typu) ukotvenia. Podľa genetickej teórie slovenskej ľudovej piesne (J. Kresánek) a koncepcie historických štylových vrstiev v slovenskom ľudovom speve (A. Elscheková – O. Elschek) predpokladáme, že vznik a počiatok šírenia vrstvy tradičných (starších) harmonických piesní sa viaže na 18. storočie, s ďalším vývinom tejto vrstvy v priebehu 19. storočia.²⁶

Pohľad na genézu drotárskych piesní dopĺňa hudobnoštylovú analýzu o ďalšie poznatky.

Pri formovaní vlastného repertoáru drotári vychádzali na jednej strane zo známeho a existujúceho piesňového fondu, ktorý si adaptovali. Na druhej strane nemožno vylúčiť ani vlastnú, autorskú tvorbu, ktorá však v tradičnom prostredí spravidla nadväzuje na známy a rozšírený štylový základ v nápevoch aj textoch piesní, čo vytvára predpoklad na to, aby bola táto autorská tvorba prijatá širším miestnym spoločenstvom. V tradičnom prostredí je hranica medzi adaptáciou a novou tvorbou spravidla málo ostrá a prechod medzi týmito dvoma kategóriami je pomerne plynulý. Drotárske piesne z obce Veľké Rovné sme preto ďalej podrobili komparácii s príbuznými piesňovými typmi a hľadali sme medzi nimi vzťahy priamej či sprostredkovanej väzby.

V celej skupine drotárskych piesní z Veľkého Rovného vystupujú do popredia dve piesne: *A tam hore na Považí je krásna dolina* a *Ja som drotár od Žiliny, obec Rovné dzedzina*. Od zvyšku drotárskeho repertoáru sa odlišujú spoločným typom 4-dielnej formy (AABA / AABR, resp. AABbA / AAbcR) a rovnakou veršovou stavbou so základom v 15-slabičnom verši v 4-riadkovej strofe (15 15 8+8 15). Naznačujú vzťah k najstaršej známej publikovanej drotárskej piesni *Ja som dobrý remeselník z tej Trenčianskej stolice*, ktorej dva varianty textu sa nachádzajú v Kollárovej edícii *Národné spievanky* a verzie s nápevom v *Slovenských spevoch*.²⁷ Tento piesňový typ prenikol v druhej polovici 19. storočia aj do spoločenského spevu, čo dokladajú tlačené spevníky repertoáru spoločenských piesní od začiatku 60. rokov (M. Chrástek, A. H. Krčméry, K. Ruppeltdt, K. Salva).²⁸ (Obr. 3)

Medzi historickým piesňovým typom *Ja som dobrý remeselník* a obidvoma piesňami z obce Veľké Rovné je vzťah úzkej štruktúrálnej súvislosti. Spočíva v 15-slabičnom verši s väzbou na prvý diel A (a jeho opakovanie v úvode a závere piesne) a v symet-

²⁶ KRESÁNEK, Jozef: *Slovenská ľudová pieseň so stanoviska hudobného*. Bratislava : Slovenská akadémia vied a umení, 1951, s. 237. (Reprint: Bratislava : Národné hudobné centrum, 1996.) ELSCHEKOVÁ – ELSCHEK, Ref. 25, s. 102.

²⁷ Ref. 23, 24.

²⁸ CHRÁSTEK, Michal (ed.): *Veniec národných piesní slovenských*. Banská Bystrica : Nákladom E. Krčméryho, 1862, s. 226. KRČMÉRY, August Horislav (ed.): *Slovenský spoločenský spevník z národných a prstonárodných piesní*. Banská Bystrica : Nákladom Eugena Krčméryho, 1871, s. 210-211. RUPPELDT, Karol (ed.): *Venček slovenských národných piesní*. Praha : Vlastným nákladom, 1874, s. 44-45. SALVA, Karol (ed.): *Národní spevník*. Ružomberok : Nákladom knihtlačiarne Karla Salva, 1897, s. 122.

ricky riešenom druhom (strednom) diele. Niektoré z týchto verzií spája aj refrén, ktorý nahrádza opakovanie prvého dielu piesňovej formy v závere ($A \rightarrow \underline{R}$). Hypoteticky možno predpokladať, že tieto piesne vznikali na jeden spoločný štruktúrally model ako jeho hudobno-textové verzie. Poetika textu oboch rovnianskych verzií naznačuje miestnu tvorbu. Potvrdzuje to aj lokálna adaptácia textu (*rovnanská dzedzina, rovnanský chotár, obec Rovné dzedzina* a pod.). Varianty k týmto dvom piesňam sme v starších prameňoch nenašli.

Zložitejšiu väzbu na historické pramene má drotárska pieseň z Veľkého Rovného *Kedz sa drotár preč do sveta poberal*. Tematicky sa viaže na rozlúčku drotárov pri odchode z obce za prácou. Predstavuje adaptovanú verziu vystáhovalockej piesne *Keď sa Slovák preč do sveta uberal*, ktorá sa tematicky spája s odchodom do zámoria, čím korešpondovala so životnou realitou pôsobenia drotárov vo vzdialených krajinách. Zápis z obce Veľké Rovné obsahuje dve prvé strofy, adaptované na regionálne-lokálne reálie (Váh, obec Rovné). Zachovaná ostáva aj rámcová forma ($ABB_V A_V$) a stavba strofy (pravidelný 11-slabičný verš).

Piesne o vystáhovalectve vznikali ako súčasť sociálno-ekonomického javu sťahovania za prácou mimo materskej krajiny. Vystáhovalectvo dosiahlo najväčšiu intenzitu na prelome a začiatkom 20. storočia, keď slovenské obyvateľstvo odchádzalo najmä do Spojených štátov amerických. Preto boli jadrom tohto repertoáru najmä piesne spojené s emigráciou do zámoria.²⁹ Patrí k nim aj uvedená pieseň *Keď sa Slovák preč do sveta uberal*, ktorá sa začlenila do celoslovenského repertoáru, pričom prenikla aj do spevu slovenských enkláv na Dolnej zemi, kde sa stala súčasťou repertoáru slovenských vlasteneckých piesní.³⁰ Predlohou tejto vystáhovalocko-vlasteneckej piesne a jej adaptácie v podobe drotárskej piesne bol pravdepodobne starší piesňový typ s témou lúčenia. Ako príklad možno uviesť vojenskú rozlúčkovú pieseň *Keď sa milý na tú vojnu odberal*, ktorej variant (bez nápevu) z obce Detva bol uverejnený začiatkom 20. storočia.³¹

Úzku variantnú väzbu na historické pramene má pieseň *Drotári, drotári jako dzivé husi*. Je to blízky hudobno-textový variant drotárskej piesne, ktorá bola publikovaná s textovým incipitom *Prajská zem, Prajská zem* v prvom diele piesňovej zbierky *Slovenské spevy* v roku 1880.³² (Obr. 4) Variant z Veľkého Rovného zachoval formu nápevu (ABCD) aj stavbu strofy (6-slabičný verš v 4-riadkovej strofe). Zredukoval sa však počet strof (vypustili sa dve strofy zo stredu piesne) a presunulo sa poradie zvyšných strof tak, aby sa pieseň v texte začínala priamo motívom drotárov v podobe dvojstrofy. V takejto podobe sa pieseň v lokálnom repertoári obce stabilizovala.

Uvedená drotárska pieseň využila rozšírený nápevový typ, ktorý zrejme patril k dobovým putovným melódiám viažucim sa na piesňové texty so 6-slabičným veršom.

²⁹ KOVÁČOVÁ, Juliana: K otázke slovenských piesní o vystáhovalectve. In: *Lidová píseň, hudba a tanec. Místo, funkce, proměny*. Ed. Dušan Holý, Andrej Sulitka. Brno : Krajské kulturní středisko v Berně, 1987, s. 110-122.

³⁰ Napr. TOMÁŠ, Pavel – BALÁŽ, Pavel: *Keď si ja zaspievam... Zbierka slovenských ľudových piesní z Kovačice a Padiny*. Martin : Vydavateľstvo Matice slovenskej, 1997, s. 536, č. 785.

³¹ MEDVECKÝ, Karol A.: *Detva. Monografia*. Detva : Tlačou kníhtlačiarne Karla Salvu v Ružomberku, 1905, s. 315.

³² GALKO, Ref. 2, I. diel, 1972, č. 245, s. 292. Označenie „Prajská zem“ sa vzťahuje na Nemecko.

Tento nápevový typ je doložený v historických tlačených zbierkach. Dokladajú jeho väzbu na viaceré piesňové žánre, v kontexte ktorých viac alebo menej varioval (pracovné piesne z prírody, trávnicie, ľúbostné a záletnícke piesne, pijanské piesne). Tento nápev bol dokumentovaný v regiónoch západného a stredného Slovenska, ale aj u Slovákov vo Vojvodine.³³

Tri posledné drotárske piesne z obce Veľké Rovné súvisia s okruhom piesňových žánrov, ktoré sa vzájomne prelínajú: zbojníckych, vojenských, vystahovaleckých, remeselníckych, ľúbostných a humoristických piesní. Drotárska pieseň z Veľkého Rovného *Pijú chlapi, pijú v kamennej pivnici* je hudobno-textovou adaptáciou piesňového typu, ktorý vznikol kontamináciou zbojníckej a pijanskej (humoristickej) piesne.³⁴ Pieseň *Drotári, drotári a ja drotárka* je analógiou žánrovo príbuzného piesňového typu (napríklad remeselnícka pieseň z Liptova *Murári, murári a ja murárečka*). Predloha alebo paralela týchto piesní spočíva vo vybraných piesňových typoch spojených s určitou žánrovou kategóriou, ktorú bolo možné adaptovať prostredníctvom motívicko-tematickej zmeny, prípadne aj melodickej premeny, na nový kontext spevu. Posledná z týchto troch piesní *Uš ten moj mužiček z Ameriki idze* je vystahovaleckou piesňou.³⁵ Do repertoáru drotárskych piesní sa adaptovala prostredníctvom funkcie spevu, a to bez podstatnej variačnej či štrukturálnej zmeny, čím zachovala verziu pôvodného piesňového typu.

Repertoár drotárskych piesní z obce Veľké Rovné dokumentuje, ako určité piesňové typy fluktovali medzi rôznymi funkciami spevu, spevnými príležitosťami a sociálnymi skupinami nositeľov a interpretov a dokázali sa adaptovať na subkultúru drotárov v lokalite na rozhraní stredného Považia a Kysúc. Pomocou tohto repertoáru možno ilustrovať aj niekoľko modelov vzniku tzv. novej piesňovej tvorby v tradičnom prostredí.³⁶

Vo všeobecnosti sa drotárske piesne dosiaľ nachádzali rozptýlené v podobe ojedinelých a náhodných záznamov v archívoch a piesňových zbierkach. Tieto záznamy však pochádzajú z iných lokalít než z obce Veľké Rovné, kde sa v minulosti hĺbkový a systematickejší terénny výskum piesňovej kultúry vo väčšom rozsahu nerealizoval. Spomínajú sa však v publikáciách vlastivedného, etnografického či historického zame-

³³ GALKO, Ref. 2, III. diel, 1976, č. 578, s. 452-453; V. diel (Dodatky), 1981, č. 705, s. 7, č. 1008, s. 261, č. 1061, s. 305, č. 1207, s. 398.

³⁴ GALKO, Ref. 2, I. diel, 1972, č. 556, s. 523; II. diel, č. 305-306, s. 230-231; MEDVECKÝ, Ref. 31, s. 327.

³⁵ Táto pieseň bola dokumentovaná aj v ďalších lokalitách stredného Považia. Napr. zápis blízkeho variantu pochádza z obce Mariková (Rukopisná zbierka Jaroslava a Vlasty Smutných, 01/10, Katalóg ľudové písně, Projekt digitalizace sbírek lidové hudby). Dostupné na: <<http://folksong.eu/melody/17067>>

³⁶ Otázkou tvorby nových piesní v tradičnom prostredí sa u nás zaoberala najmä Soňa Burlasová. Pozri bližšie: BURLASOVÁ, Soňa: K problémom genézy, funkcie a štýlu ľudovej piesne s družstevnou tematikou. In: *Slovenský národopis*, roč. 12, 1964, č. 1, s. 3-64. Pozri tiež: BURLASOVÁ, Soňa: *Kapitoly o slovenskej ľudovej piesni*. Ed. Hana Urbancová. Bratislava : Ústav hudobnej vedy SAV, 2013, s. 211-274.

rania, ktoré sú venované tejto obci, jej dejinám, sociálno-kultúrnemu zázemiu a miestnym tradíciám. Pre obyvateľov aj rodákov z Veľkého Rovného sú drotárske piesne dôležité ako súčasť ich vlastnej kultúrnej tradície, ktorú vnímajú ako dlhú a pre ich obec príznačnú. V systematike slovenských ľudových piesní drotárske piesne možno zaradiť do skupiny remeselníckych piesní stavovského typu – ich spev sa viaže na nositeľov drotárskeho remesla a príslušníkov ich subkultúry. Tieto piesne poznali a spievali aj ďalší obyvatelia obce. Sú preto súčasťou miestneho repertoáru, ktorého prostredníctvom sa obyvatelia obce prezentujú vo vzťahu k iným obciam a regiónom. Z celoslovenského pohľadu drotárske piesne reprezentujú vrstvu novej piesňovej tvorby ľudového a pololudového pôvodu, ktorá sa viaže na obdobie od prelomu, resp. začiatku 19. storočia a v súčasnosti sa oživuje na báze folklorizmu.

PRÍLOHY

Piesňová príloha

Príklad 1: Veľké Rovné (okr. Bytča), speváčka Mária Malíková (nar. 1996), nahrávka K. Džavíková, transkripcia H. Urbancová, 2020

$\bullet = 66/48''$

A tam ho - re na Po - va - ží je pre - krá - sna
s pra - vej stra - ni Vá - hu le - ží tá rov - nan - ská

do - li - na, V tej dze - dzi - ne kr - čma sto - jí
dze - dzi - na.

1)
du - ká - tmi vi - bí - ja - ná, schá - dza - jú sa tam dro - cá - ri

z rov - nan - ské - ho cho - tá - ra.

1) 2. sfa 2) 2. sfa

A tam hore na Považí je krásna dolina,
s pravej strani Váhu leží tá rovnanská dzedzina.
V tej dzedzine krčma stojí dukátmi vibíjaná,
schádzajú sa tam drocári z rovnanského chotára.

Kedz sa oni poschádzajú, bratski sa zhovárajú,
pojme braca ššasie hladac tam do cudzieho kraju.
Lebo v našej drahej vlasti, tu nám vižic nedajú,
ťaškú prácu, malú plácu veľki páni dávajú.

Príklad 2: Veľké Rovné (okr. Bytča), speváčka Mária Gumančíková (nar. 1947), nahrávka K. Džavíková, transkripcia H. Urbancová, 2020

$\text{♩} = 58/53''$

Ja som dro - tár od Ži - li - ni, o - bec Ro - vné
po sve - ce sa tú - lac mu - sím, čo je te - mu
dze - dzi - na, Chu - do - bní je ten náš kraj,
prí - či - na?
sa - mé ko - pce, ho - lo - ti, chle - ba, ma - sla má - lo má - me,
pri tem ve - la ro - bo - ti.

Ja som drotár od Žilini, obec Rovné dzedzina,
po svece sa túlac musím, čo je temu príčina?
Chudobní je ten náš kraj, samé kopce, holoti,
chleba, masla málo máme, pri tem vela roboti.

Na jar žitko zasejeme, v jeseni ho zožneme,
a keď prídze ku mláčeniu, sami kúkol zbierame.
Chudobní je ten náš kraj, samé kopce, holoti,
chleba, masla málo máme, pri tem vela roboti.

Príklad 3: Veľké Rovné (okr. Bytča), speváčka Mária Gumančíková (nar. 1947), nahrávka K. Džavíková, transkripcia H. Urbancová, 2020

$\text{♩} = 56/30''$

Dro - tá - ri, dro - tá - ri, ja - ko dzi - vé hu - si,
po tem ší - rem sve - ce po - tú - kac sa mu - sí,
po tem ší - rem sve - ce po - tú - kac sa mu - sí.

Drotári, drotári,
jako dzivé husi,
/: po tem šírem svece
potúkac sa musí. :/

Vrecom si uscele,
kabátom prikrije,
/: ešše (ešše)* sa mu, ešše (ešše)*
o frajerke snije. :/

Prajská zem, Prajská zem,
skoro-li ca prejdzem,
/: frajárečka moja,
živú-li (zdravú-li)* ca nájdzem. :/

Povedzže mi, povedz,
kerú cestu pojdžeš,
/: a já ci nepoviem,
lebo plakac budžeš. :/

*Textový variant pri opakovaní verša.

Príklad 4: Veľké Rovné (okr. Bytča), speváčka Mária Malíková (nar. 1996), nahrávka K. Džavíková, transkripcia H. Urbancová, 2020

$\text{♩} = 58/60''$

Kedz sa dro-tár preč do sve-ta po-be-ral,
spo-za Vá-hu na roz-lú-čku za-vo-lal,
za-vo-lal on spo-za Vá-hu eš-še raz,
roz-lie-hal sa do Rov-né-ho je-ho hlas.

Kedz sa drotár preč do sveta poberal,
spoza Váhu na rozlúčku zavolal,
/: zavolal on spoza Váhu ešše raz,
rozliehal sa do Rovného jeho hlas. :/

Sbohom, sbohom aj ti Váh moj hlbokí,
či ca uzrem za dva lebo tri roki,
/: či ja budzem ešše vidzec svoju mac,
či ma budze moja milá milovac. :/

Príklad 5: Veľké Rovné (okr. Bytča), speváčka Mária Gumančíková (nar. 1947), nahrávka K. Džavíková, transkripcia H. Urbancová, 2020

$\text{♩} = 98/38''$

Dro-tá-ri, dro-tá-ri a já dro-tá-rka, či-ja-že ja bu-dzem,

či-ja-že ja bu-dzem te-raz fra-jé-rka.

1) 2. sfa

/: Drotári, drotári a já drotárka, :/
čijaže ja budzem, čijaže ja budzem
teraz frajérka.

/: Išol (*išiel*)* moj milení hrnce drótovac, :/
/: s kím ja teraz budzem, s kím ja teraz budzem
doma nocovac. :/

*Textový variant pri opakovaní verša.

Príklad 6: Veľké Rovné (okr. Bytča), speváčka Mária Malíková (nar. 1996), nahrávka K. Džavíková, transkripcia H. Urbancová, 2020

$\text{♩} = 130/22''$

Pi-jú chlap-ci, pi-jú v ka-men-nej pi-vňi-ci,

še-ci lu-dzá vra-vá, še-ci lu-dzá vra-vá, že sú

to zboj-ňi-ci.

Pijú chlapi, pijú
v kamennej pivňici,
/: šeci ludzá vravá,
šeci ludzá vravá,
že sú to zbojníci. :/

Ňie sú to zbojníci,
sú to drotárici,
/: hrnce popredali,
dróti drótovali,
sedzá pri skleňici. :/

Krčmarenka naša,
nalejže nám zasa,
/: šak ci zaplacíme,
šak ci zaplacíme,
kec sa navracíme. :/

Príklad 7: Veľké Rovné (okr. Bytča), speváčka Mária Malíková (nar. 1996), nahrávka K. Džavíková, transkripcia H. Urbancová, 2020

The image shows a musical score for a song. It consists of two staves of music. The first staff is in 2/4 time, with a tempo marking of ♩ = 67/18". The melody is written in treble clef. The lyrics are: "Uš ten moj mu - ži - ček z A - me - ri - ki i - dze,". The second staff is in 2/4 time, with a key signature of one sharp (F#). The melody is written in treble clef. The lyrics are: "a ja o tem do - bre viem, že ma on bic bu - dze.".

Uš ten moj mužiček
z Ameriki idze,
a ja o tem dobre viem,
že ma on bic bude.

Nebi ma mužičku,
nemáš ma prečo bic,
šak ci ja rospoviem,
čo som dala robic.

Dala som oračom,
dala som kopačom,
od hnoja vozená,
od lúki kosená.

Ešše mi ostali
aj štiri šajnové,
za to som kúpila
topánki fajnové.

Obrazová príloha

67. Drotár.

Gá sem dobrý remeselník z teg Trenčanskeg stolice,
 Gá znám dobre drotowati hrnce, misy, ragnice.
 Keď gá puogdem z teg dědiny krikagúej ces mesto:
 Dagte hrnce drotowati! to ge moge remesla.

68. Drotář.

- 1 Gá sem dobrý remeselník z teg Trenčanskeg stolice,
 Po mestečkach, po dědinách chodjm drotowat hrnce:
 Tu mne všudy chcegú mji,
 Kde magú hrněek rozbitý.
- 2 Ženky mne welmi lúbegj nebo sem chlapjk herský,
 Když která co drotowat dá, k tomu sem welmi frišký.
 A že dobre drotowat znám,
 Dobre si i platiti dám.
- 3 Keď si gá idem po mestě tu mne wolagj djwky:
 Heg! sem! mog luhý drotári, počte drotowat hrnky:
 Gá si sadnem, odrotugem,
 S děwčatky si požartugem.
- 4 Drotár sem gá, drotár budem, drotárem chci zostati,
 A keď pogdem po ulicech tak si budem zpjwati:
 Hrnce, misky i randličky,
 Dagte drotowat ženičky.

Obr. 1: Text piesne *Gá sem dobrý remeselník* publikovaný v dvoch verziách po prvý raz v zbierke Jána Kollára *Národné zpiewanky* (I. diel, 1834, č. 67-68, s. 352-353).

40. Drotár.
 (Slovenský spoločenský spevník str. 210.)

Mierno-rychle.

Ja som dobrý re-me-sel-ník z tej Trenčianskej sto-li-ce, - po mestách a
 po de-di-nách chodím drotovať hrn-ce. Tu mňa všade chcejú míti,
 kde ma-jú hrněek roz-bi-tý.

Obr. 2: Pieseň *Ja som dobrý remeselník* v dvojhlasnej úprave, publikovaná v spevníku Karola Ruppeldta *Venček slovenských národných piesní* (1874, s. 44-45) ako súčasť spoločenského spevu.

248. **Ja som dobrý remeseľník.**

Allegretto.

Ja som do-brý re-me-seľ-ník z tej Trenčianskej sto-li-ce, po mestách a

po de-di-nách cho-dím dro-to - vať hrn-ce. Tu mňa vša - de chcejú mí-

ti, kde ma - jú hrn-ček roz-bi - tý. *Da Capo al Fine.*

Ženičky ma veľmi ľúbä, lebo som chlapec herský,
keď ktorá čo drotovať dá, k tomu som veľmi frišký.

A že dobre drotovať znám,
nuž si dobre i platíť dám.

Ja som dobrý remeseľník atď.

A keď si idem po meste, tu ma volajú dievky:
Hej, sem, môj ľúby drotáru, poďte drotovať hrnky!

Ja si sadnem, odrotujem,
s dievčatky si požartujem.

Ja som dobrý remeseľník atď.

Drotár som ja, drotár budem, drotárom chcem zostať,
a keď pôjdem po uliciach, tak si budem spievati:

Hrnce, misky i randličky
dajte drotovať ženičky.

Ja som dobrý remeseľník atď.

Obr. 3: Pieseň *Ja som dobrý remeseľník* uverejnená spolu s nápevom v zbierke *Slovenské spevy* (I. diel, 1880, č. 248, s. 91).

247. Prajská zem, prajská zem. (Trenčianska.)

Allegro. *Moderato.*

Prajská zem, praj-ská zem, sko-ro - li ca prejdzem; mi - le - ne-
 čka mo - ja, zdra-vú - li ca najdzem, mi - le - ne - čka mo - ja, zdravú-
 li ca najdzem?

„Povedzže mi, povedz,
 kerú cestu pojdzeš?“
 [: A ja ci nepoviem,
 lebo plakac budzeš. :]

„Povedzže mi, povedz,
 kerými chodníčky?“
 [: A ja ci nepoviem,
 plakala bys' ždycky. :]

„Povedzže mi, povedz,
 kerými horami?“
 [: „A ja ci nepoviem,
 išla bys' za nami. :]

Drotári, drotári,
 ako dzivé husy,
 [: po tom šírom svece
 potúkac sa musí. :]

Kapsu si poscele,
 vrecom sa odzeje,
 [: ešte sa mu, ešte,
 o frajerce sneje. :]

Obr. 4: Pieseň *Prajská zem, Prajská zem* zo zbierky *Slovenské spevy* (I. diel, 1880, č. 247, s. 90).